

Tweede bewonersavond Grondwateroverlast Hees/Nijmegen-West (30 januari 2025)

Royal HaskoningDHV presenteerde haar onderzoeksgegevens. Gemeente, Rijkswaterstaat, Provincie en Waterschap vulden aan en beantwoordden vragen. Inwoners van Hees, Heseveld en overige wijken van Nijmegen-West toonden zich betrokken en stelden relevante vragen. Er was een grote opkomst.

Presentatie wethouder Cilia Daemen

‘De impact van de wateroverlast is groot’, zo erkent ze, ‘en niet van korte duur’.

Sinds december 2023 is er sprake van grondwateroverlast, volgens de wethouder. Bewoners van de getroffen wijken hebben in het voorjaar van 2024 een brief gestuurd naar de Gemeente/Raad en hebben ingesproken op de politieke avond. Er is bovendien een bewonersavond geweest op 1 oktober 2024. Dit was de aanleiding voor het onderzoek van Royal Haskoning. Waar komt het water vandaan en wie is hiervoor verantwoordelijk? 300 huishoudens hebben gemeld dat ze grondwateroverlast hebben en deze klachten zijn serieus. Er is een klankbordgroep van (deskundige) bewoners opgericht. De GGD is betrokken bij het proces omdat schimmelvorming e.d. ook gevolgen kan hebben voor de gezondheid van inwoners.

Volgens de wethouder is de extreme regenval (klimaatverandering) van de afgelopen periode de voornaamste oorzaak. Dit speelt overal in Nederland. Meerdere partijen hebben een taak in de waterhuishouding: het Rijk (Maas-Waalkanaal), het Waterschap (sloten e.d.), de Gemeente (zorgtaak en loketfunctie) en burgers zelf (eigen perceel).

Op dit moment is het niet mogelijk directe maatregelen te nemen. Het streven is het waterhuishoudingsstelsel meer robuust te maken. Wat kunnen we gezamenlijk doen?

De Gemeente ziet het als haar taak informatie te geven aan burgers. Ze organiseert o.a. een webinar over bouwkundige stappen die je kunt zetten om je woning waterdicht te maken.

Elianne in het Veld (projectleider): *‘De Gemeente is niet verantwoordelijk en ook niet aan zet.’*

Andries Krikken (Royal HaskoningDHV)

Zijn presentatie komt nog op de site van de gemeente (zie hieronder). Hij gaat in op:

- 1: oorzaken grondwateroverlast;
- 2: inzicht in wet- en regelgeving;
- 3: beleid;
- 4: oplossingsrichtingen.

1: Oorzaken:

1a: er was veel neerslag (60% meer);

1b: er is veel invloed van de Waal en de stuwwal;

1c: het basisniveau van de grondwaterstand is 0,50 cm verhoogd. Dit heeft te maken met het stoppen van de grondwateronttrekking door papierfabriek Sappi en waterwinbedrijf Vitens;

1d: het waterpeil van het Maas-Waalkanaal is verhoogd ten behoeve van de scheepvaart.

Ad. 1b: Er is een groot hoogteverschil tussen de stuwwal en Nijmegen-West (80 m). Onder de stuwwal kan het water flink opbollen, er ontstaat een zoetwaterbel. In een droge situatie stroomt er grondwater naar de Waal, in een natte situatie komt er juist meer water vanuit de Waal.

Ad. 1c: Vitens is gestopt met het onttrekken van drinkwater omdat het water te vervuild was. De papierfabriek is failliet. Dit betekende een grondwaterverhoging van 20-40 cm.

Ad. 1d: Het waterpeil in het Maas-Waalkanaal is 20-30 cm verhoogd, dat betekende 10 cm verhoging van het waterpeil in de wijk.

Samenvattend: 50 cm verhoging van het waterpeil door menselijk ingrijpen.

2 + 3 Wet en regelgeving, beleid

Het Rijk is verantwoordelijk voor de grote wateren, het Waterschap voor het peilbeheer/sloten, de Provincie voor onttrekkingen. De Gemeente moet maatregelen nemen als er structureel hoge waterstanden zijn. 70 cm onder straatniveau is gebruikelijk (en afgesproken op Rijksniveau).

Het waterpeil in Nijmegen-West is nu tussen de 1 en 2 meter onder het maaiveld.

Met betrekking tot de eigen woning: er worden geen eisen gesteld aan waterdichtheid, inwoners moeten zelf maatregelen nemen voor het waterdicht maken van kelders en kruipruimtes. De extreme neerslag is een maatschappelijk risico.

Aanbeveling: overweeg maatregelen voor het vergroten van de robuustheid van het watersysteem.

De Gemeente kan denken aan de volgende stappen:

- loketfunctie;
- toetsing omgevingsvergunning;
- grondwaterproblematiek monitoren;
- vervangen riolen door drainagesystemen;
- watersysteem aftoppen bij pieksituaties.

Voorgestelde maatregelen:

1: Bouwtechnisch: kelders waterdicht maken, taak burger;

2a: Lokaal: drainagesystemen onder de openbare weg bij aanleg nieuwe riolering (0-30 jr). (red.: let hier op bij de exploitatie van terrein sportfondsenbad West);

2b: Grondwateronttrekking bij specifieke situaties (3-7 jr)

(opmerking red. het zwembad onttrekt nu ook nog grondwater, dit verdwijnt dus)

3: Regionaal: moeilijk haalbaar. Je kunt overwegen het peil in het Maas-Waalkanaal te verlagen. De provincie kan meer grootschalige grondwateronttrekkingen stimuleren.

Annemarie ter Schure, Gemeente Nijmegen

- De Gemeente is het eerste aanspreekpunt en heeft een loketfunctie.
- De Gemeente moet ervoor zorgen dat alle informatie beschikbaar is.
- De Gemeente monitort via peilbuizen zodat er beter inzicht is in de situatie.
- Er zijn leningen beschikbaar om toekomstbestendig wonen te realiseren.
- De grondwaterproblematiek moet betrokken worden bij het verlenen van omgevingsvergunningen, rekening houden met grondwaterpeil bij de bouw van souterrains.
- Grondwaterrichtlijnen moeten worden opgenomen in omgevingsvisie.
- Er moet een robuust waterhuishoudingsysteem komen.
- Verkennen hoe het zit met grondwater aftoppen.
- Optimaliseren lokaal watersysteem
(red.: Let hierop bij nieuwe projecten zoals terrein sportfondsenbad-West, Sint-Jozefklooster).

Een maximale grondwaterstand van 70 cm is het uitgangspunt. Voor bestaande bouw waarvan de kelders onder de 70 cm komen, zijn de bewoners zelf verantwoordelijk.

Paneldiscussie Annemarie ter Schure (gemeente Nijmegen), Karin Oosters (Waterschap Rivierenland), Mike Peeters (Rijkswaterstaat), Dick Corpel (provincie Gelderland)

Vraag: Waarom is het grondwaterpeil nog niet gedaald nu er minder neerslag is?

Dit heeft te maken met de vertraagde reactie door de stuwwal. De waterstand van de Waal is hoog gebleven, normaal gesproken heeft die in de zomer een onttrekkende functie.

Vraag: Waarom wordt de grondwaterstand niet gereguleerd?

Dat kan alleen in laag Nederland. Nijmegen-West is onderdeel van het stuwwalcomplex, drainagesystemen waren nooit nodig. Op korte termijn is er geen oplossing.

Vraag: Hoe zit het met het ontkoppelen van regenwater?

Het infiltreren van regenwater (wijk Jerusalem) heeft op dit moment maar een beperkte invloed op de grondwaterstand. Als je meer afkoppelt is er een verhoging van 10-20 cm. Infiltreren mag nu wel weer (was stopgezet lopende het onderzoek). Al het regenwater in het riool kan niet. Dit veroorzaakt bij heftige regenbuien het overstromen van straten en overstort van riolering in huizen. Het is belangrijk water zo lang mogelijk vast te houden in hoge gebieden. Het water verzamelt zich nu in Nijmegen-West. Daarom moeten er hier zoveel mogelijk bergingen gerealiseerd worden en zoveel mogelijk stenen weg (red.: let hierop bij zwembadterrein en andere nieuwbouw). Veel groen zorgt voor waterberging en verkoeling. Het water via de riolering blijven afvoeren is niet goed, vooral in droge periodes. (red. Opmerking uit de zaal: 'Het infiltreren levert op termijn een aanzienlijke bijdrage. Het aanleggen van wadi's en vijvers ed. wordt dan extra belangrijk'. Komt er weer(?) subsidie voor eigenaren die wadi's e.d. aanleggen)

Vraag: Gaat de Gemeente aftoppen?

Er wordt bekeken hoe je verantwoord kunt infiltreren en op welke diepte. Vervolgens wordt er gekeken naar aftoppen.

Vraag: Waarom wordt het water niet weggepompt?

In natte periodes zal de grondwaterstand sowieso stijgen. Er komen meer fluctuaties. Er komt een samenhangend onderzoek naar een balans van aftoppen en drainage.

Vraag: Hoe zit het dan met het peil van het Maas-Waalkanaal?

Nu is het kanaal bevaarbaar voor grote schepen en dit is een economisch belang (besluit Tweede Kamer). Het peil is 30 cm verhoogd en dit betekent een grondwaterstijging van minstens 10 cm. De gemeente heeft hier een zienswijze op ingediend bij de Tweede Kamer vanwege te verwachten schade voor individuele huishoudens. Toen is er in Dukenburg en Lindenholt een drainagesysteem aangelegd (red. in die wijken zijn er tot nu toe nog geen meldingen van overlast)

Vraag: Kan er weer grondwater onttrokken worden?

In theorie: ja. Maar de drinkwatervoorziening is gestopt vanwege de waterkwaliteit. Er moet ook een bedrijf/organisatie zijn die dit wil doen. Vergunningverlening zal niet plaatsvinden om ondergrondse bebouwing droog te houden. Een kelder is geen woon-/verblijfsituatie. Een grondwaterstand van 70-90 cm is voldoende voor kruipruimtes. Is dit vaak hoger, dan is er een taak voor de Gemeente. De grondwaterstand is nu niet hoger dan de kruipruimte.

Vraag: Wat als we boven de 70 cm komen?

Is dit structureel? Hebben de inwoners alles gedaan? Pas dan is het doelmatig om af te toppen.

Dan is de situatie vergelijkbaar met Dukenburg en Lindenholt indertijd en moet de Gemeente iets doen.

Over 3 maanden is er meer informatievoorziening.

Meer info, waaronder de PowerPoint-presentatie en het verslag van de Gemeente, verschijnt op <https://nijmegen.mijnwijkplan.nl/project/grondwateroverlast-in-hees>

Wateroverlast in de media:

-Drijvend laminaat en natte sokken: al meer dan een jaar water in de kelder <https://nos.nl/r/600315>

-<https://www.gld.nl/nieuws/8265987/bewoners-nijmegen-moeten-zelf-hun-kelders-droog-maken>

-<https://www.gelderlander.nl/nijmegen/waterellende-in-nijmegen-bewoners-moeten-zelf-aan-de-bak-om-maatregelen-te-nemen~a124e8a9/>

Hermien Miltenburg